

— શ્રી માતાજી નિર્મલા દેવી —

દ્વંક જીવનચરિત્ર

“જ્યાં સુધી અંદર શાંતિ ન હોય ત્યાં સુધી વિશ્વમાં શાંતિ
ન હોઈ શકે.”

પરમ પૂજ્ય શ્રી માતાજી નિર્મલા દેવી
સહજ યોગ ધ્યાનના સ્થાપક

એક શાહી વંશમાં જન્મેલી, બાળપણમાં તેમણે મહાત્મા ગાંધી સાથે તેમના આશ્રમમાં રહેતા હતા, એક તબીબી વિદ્યાર્થી અને સ્વાતંત્ર્ય સેનાની બની હતી, એક આરાધ્ય માતા, દાદી, પરદાદી અને એક પ્રતિષ્ઠિત રાજદ્વારીની પત્ની હતી, જેમને પોતે અસંખ્ય દેશોના રાષ્ટ્રપતિઓ દ્વારા શણગારવામાં આવ્યા હતા અને ઇંગ્લેન્ડની રાણી દ્વારા નાઇટનો ખિતાબ આપવામાં આવ્યો હતો. આ બધા ઉપરાંત, અને એકવાર તેમની પુત્રીઓ મોટી થઈ અને સ્થાયી થઈ, તેમણે વધુ અસાધારણ મિશન શરૂ કર્યું.

એક રાજવી વંશમાં જન્મેલા, બાળપણમાં મહાત્મા ગાંધીને તેમના આશ્રમમાં રહેતા સમયે મળેલા, તબીબી વિદ્યાર્થી અને સ્વાતંત્ર્ય સેનાની બનેલા, એક પ્રિય માતા, દાદી, પરદાદી અને એક પ્રતિષ્ઠિત રાજદ્વારીની પત્ની હતા, જેમને પોતાને અનેક દેશોના રાષ્ટ્રપતિઓ દ્વારા સન્માનિત કરવામાં આવ્યા હતા અને ઇંગ્લેન્ડની રાણી દ્વારા નાઇટની ઉપાધિ આપવામાં આવી હતી. આ બધાથી ઉપરાંત, જ્યારે તેમની પુત્રીઓ મોટી થઈ અને સ્થાયી થઈ ગઈ, તેમણે એક વધુ અસાધારણ મિશન શરૂ કર્યું.

શ્રી માતાજીનો જન્મ ભારતમાં ખ્રિસ્તી માતાપિતાને ત્યાં થયો હતો. તે ખૂબ જ શરૂઆતથી જાણતા હતા કે તેમની પાસે એક અનન્ય આધ્યાત્મિક ભેટ છે જે તેમને લાગે છે કે તે દરેકને ઉપલબ્ધ કરાવવી જોઈએ. અને તેથી જ 1970 માં તેમણે સહજ યોગ ધ્યાનની સ્થાપના કરી. તેમણે આત્મ અનુભૂતિની એક અનોખી પ્રક્રિયા શોધી કાઢી જેના દ્વારા લોકો સાચી અને કાયમી ધ્યાનની સ્થિતિ શાંતિ સરળતાથી પ્રાપ્ત કરી શકે છે. તેમણે કોઈ પૈસા લીધા નહીં, આગ્રહ રાખ્યો હતો કે આત્મ અનુભૂતિ એ દરેકનો જન્મસિદ્ધ અધિકાર છે, જેમાં ધર્મ, જાતિ અથવા સામાજિક સંજોગોનો કોઈ ભેદ નથી. તેમણે કહ્યું, "જ્યાં સુધી અંદર શાંતિ ન હોય ત્યાં સુધી વિશ્વમાં શાંતિ હોઈ શકે નહીં."

આગામી ચાલીસ વર્ષ સુધી, શ્રી માતાજીએ ધ્યાન શીખવતા વિશ્વભરમાં સતત પ્રવાસ કર્યો. તેઓ એક પ્રિય અને પ્રેમાળ આધ્યાત્મિક નેતા, પ્રશંસનીય જાહેર વક્તા, સૌમ્ય માર્ગદર્શક, પરોપકારી, નોબેલ શાંતિ પુરસ્કાર નામાંકિત અને વિશ્વભરમાં અસંખ્ય પુરસ્કારો અને પ્રશંસા પ્રાપ્ત કરનાર હતા. પોતાની સંભાળ અને કડુણાને વધુ આગળ વધારતા, તેમણે મુંબઈમાં સર્વગ્રાહી આરોગ્ય અને સંશોધન કેન્દ્ર, દિલ્હીમાં નિરાધાર મહિલાઓ અને બાળકો માટેનું ઘર અને શાસ્ત્રીય સંગીત અને કળાને પ્રોત્સાહન આપવા માટે વૈતરણામાં આંતરરાષ્ટ્રીય સંગીત એકેડમીની સ્થાપના કરી.

જન્મ સમયે તેમનું નામ નિર્મલા રાખવામાં આવ્યું હતું, જેનો અર્થ 'નિષ્કલંક' થાય છે, પરંતુ અંતે તેઓ શ્રી માતાજી નિર્મલા દેવી - આદરણીય માતા તરીકે ઓળખાવા લાગ્યા.

www.ShriMataji.org

— શ્રી માતાજી નિર્મલા દેવી / દ્વંક જીવનચરિત્ર 1/4 —

© 2023 શ્રી માતાજી નિર્મલા દેવી સહજ યોગ વર્લ્ડ ફાઉન્ડેશન

લાખો લોકોએ સહજ ધ્યાન દ્વારા તેમની આંતરિક આધ્યાત્મિક શક્તિને કેવી રીતે જાગૃત કરવી અને તેનો લાભ કેવી રીતે મેળવવો તે શીખ્યા છે. પંચાણ્થી વધુ દેશોમાં ધ્યાન કેન્દ્રોની સ્થાપના કરવામાં આવી છે, જ્યાં સ્વયંસેવકો તેની પદ્ધતિ વિના મૂલ્યે શીખવે છે.

શ્રી માતાજી નિર્મલા દેવીનું 87 વર્ષની વયે 23મી ફેબ્રુઆરી, 2011ના રોજ ઈટાલીના જેનોઆમાં શાંતિપૂર્ણ અવસાન થયું.

પ.પૂ. શ્રી માતાજી નિર્મલા દેવી તેમના પતિ, સર સી.પી. શ્રીવાસ્તવ, પુત્રીઓ કલ્પના અને સાધના, પૌત્રો અને પ્રપૌત્ર-પ્રપૌત્રીઓ અને હજારો અનુયાયીઓનો તેમનો વિશ્વવ્યાપી પરિવાર છે. તેમને ભારતમાં દફનાવવામાં આવ્યા હતા.

— પસંદ કરેલ પુરસ્કારો અને માન્યતાઓની યાદી —

શ્રી માતાજીને તેમના નિઃસ્વાર્થ કાર્ય માટે અને સહજ યોગ દ્વારા તેમના આધ્યાત્મિક ઉપદેશોના નોંધપાત્ર પરિણામો માટે વિશ્વભરમાં ઘણી પ્રતિષ્ઠિત સંસ્થાઓ દ્વારા માન્યતા આપવામાં આવી છે, જેમાંથી કેટલીક નીચે સૂચિબદ્ધ છે.

ઇટાલી, 1986 —

ઇટાલિયન સરકાર દ્વારા 'પર્સનાલિટી ઓફ ધ યર' જાહેર કરવામાં આવ્યા.

મોસ્કો, રશિયા, 1989 —

શ્રી માતાજીની યુએસએસઆરના આરોગ્ય મંત્રી સાથેની મુલાકાત બાદ, સહજ યોગને સંપૂર્ણ સરકારી પ્રાયોજકતા આપવામાં આવી, જેમાં વૈજ્ઞાનિક સંશોધન માટે ભંડોળનો પણ સમાવેશ થાય છે.

ન્યુયોર્ક, 1990-1994 —

વિશ્વ શાંતિ પ્રાપ્ત કરવાના માર્ગો અને માધ્યમો વિશે વાત કરવા માટે સંયુક્ત રાષ્ટ્ર દ્વારા સતત ચાર વર્ષ સુધી આમંત્રણ આપવામાં આવ્યું.

સેન્ટ પીટર્સબર્ગ, રશિયા, 1993 —

પેટ્રોવસ્કાયા એકેડેમી ઓફ આર્ટ એન્ડ સાયન્સના માનદ સભ્ય તરીકે નિયુક્ત. એકેડેમીના ઇતિહાસમાં માત્ર બાર લોકોને જ આ સન્માન આપવામાં આવ્યું છે, આઈન્સ્ટાઈન તેમાંના એક છે. શ્રી માતાજીએ ચિકિત્સા અને સ્વ-જ્ઞાન પરની પ્રથમ આંતરરાષ્ટ્રીય પરિષદનું ઉદ્ઘાટન કર્યું, જે ત્યાર બાદ એકેડેમીમાં વાર્ષિક કાર્યક્રમ બન્યો.

બ્રાઝિલ, 1994 —

બ્રાઝિલિયાના મેયરે શ્રી માતાજીનું એરપોર્ટ પર સ્વાગત કર્યું, તેમને શહેરની યાવી ભેટમાં આપી અને તેમના તમામ કાર્યક્રમોને સ્પોન્સર કર્યા.

ન્યુયોર્ક, 1994 —

26 સપ્ટેમ્બરનો દિવસ 'શ્રી માતાજી નિર્મલા દેવી દિવસ' જાહેર કર્યો. શ્રી માતાજીનું સન્માન કરતી અને મહાત્મા ગાંધી સાથેના તેમના જોડાણની ઉજવણી કરતી સ્વાગત પરેડ માટે પોલીસ એસ્કોર્ટ આપવામાં આવ્યો હતો.

બ્રિટિશ કોલંબિયા, કેનેડા, 1994 —

www.ShriMataji.org

— શ્રી માતાજી નિર્મલા દેવી / ટૂંકું જીવનચરિત્ર 2/4 —

© 2023 શ્રી માતાજી નિર્મલા દેવી સહજ યોગ વર્લ્ડ ફાઉન્ડેશન

કેનેડાના લોકો વતી બ્રિટિશ કોલંબિયા પ્રાંતના પ્રીમિયર શ્રી માઈક હાર્કોઈ દ્વારા સ્વાગત પત્ર અર્પણ કરવામાં આવ્યો હતો.

રોમાનિયા **1995** —

જ્ઞાનાત્મક વિજ્ઞાનમાં માનદ ડોક્ટરેટની પદવી એનાયત.

ચીન, **1995** —

યુનાઈટેડ નેશન્સ ઇન્ટરનેશનલ વિમેન્સ કોન્ફરન્સમાં બોલવા માટે ચીન સરકારના સત્તાવાર મહેમાન.

યુએસએ, **105**મી કોંગ્રેસ, **1997** અને **106**મી કોંગ્રેસ, **2000** —

માનવતા માટેના તેમના સમર્પિત અને અથાક કાર્ય માટે શ્રી માતાજીની પ્રશંસા કરતા કોંગ્રેસમેન એલિયટ એન્ગલ દ્વારા કોંગ્રેસનલ રેકોર્ડમાં સન્માનપત્ર વાંચવામાં આવ્યું.

કબેલા લિગર, ઇટાલી, **2006** —

શ્રી માતાજીને માનદ ઇટાલિયન નાગરિકતા એનાયત કરવામાં આવી હતી, જે પછીથી "શ્રી માતાજી નિર્મલા દેવી વર્લ્ડ ફાઉન્ડેશન ઓફ સહજ યોગ" માટે શિલાન્યાસનું અનાવરણ કરવામાં આવ્યું હતું. આ ફાઉન્ડેશનનું ઘર કબેલા લિગરમાં છે.

www.ShriMataji.org

— શ્રી માતાજી નિર્મલા દેવી / ટૂંકું જીવનચરિત્ર ૩/૪ —

© 2023 શ્રી માતાજી નિર્મલા દેવી સહજ યોગ વર્લ્ડ ફાઉન્ડેશન

www.ShriMataji.org

— શ્રી માતાજી નિર્મલા દેવી / ટૂંકું જીવનચરિત્ર 4/4 —

© 2023 શ્રી માતાજી નિર્મલા દેવી સહજ યોગ વર્લ્ડ ફાઉન્ડેશન